పట్నవాసపు కోడలు

అగ్రహారాల్లో మిక్కిలి పేరుబడ్డది రామనగరం— పర్లాకిమిడికి సుమారు 12 మైళ్ళదూరంలో ఉంది. గ్రామానికి సమీపంలోనేఉంది వంశధారనది. ఊళ్ళోఉన్నవాళ్లలో నూటికి తొంభైతొమ్మిదివంతులు వేగినాటి కొంపలే.

ఆ గ్రామంలో శాస్త్ర చెప్పుకోతగ్గ కుటుంబం దూశివారిది. ప్రస్తుతం వెంకటేశం భుక్త ఆ కుటుంబానికిపెద్ద. తనతండ్రీ, తాతలూ బాగా ధనధాన్యాలు గడించి నిలువచేసేరు, పౌరోహిత్యాలవల్ల సంపాదించి. ఇప్పుడేంలేదన్నా, 70 గరిసెల ధాన్యం, 8 గరిసెల పెసలూ, 2 గరిసెల నువ్వులూ పండే భూములున్నాయి. పెద్దయిల్లూ వాకిలీ ఉంది. సిరీ, సంపదా ఉంటేనేగాని ఏయింటికీ శోభలేదంటారు పెద్దలు. ఉన్న లోటేమీ లేకుండా భుక్తకు ఇద్దరుకొడుకులూ, ఒక్కకూతురు గల్గేరు. ఉన్నది పల్లెటూరవడంనుంచీ, కులవృత్తి వీడ్డానికిష్టంలేక పోవడంనుంచీ, వెంకటేశంభుక్త తన పెద్ద కొడుకుని పౌరోహిత్యం చెయ్యడంలో బాగా తరిఫీదు చేసేడు. నరసింహశాస్త్రికి 20 ఏళ్ళు ఒంటికొచ్చేయి; ఇంట్లో కామమ్మ ఊరికే వెంకటేశంప్రాణాలు కొరుకుతోంది, కొడుక్కి పెళ్ళిచెయ్యమని.

చాలా రోజులనుంచీ ఉంది ఉబలాటం వెంకటేశానికి పట్నవాసం సంబంధంచేద్దామనీ, వియ్యంకుడు గవర్నమెంటులో మంచి ఉన్నతోద్యోగై ఉండాలనీన్నీ. అంచేతే, తన భావమరది కూతుర్ని నరశింహునికిచ్చి పెళ్ళిచెయ్యలేదు

* * * *

పర్లాకిమిడికి డెప్యూటీ సూపరింటెండెంటుగా అధికార్లు నారాయణరావును కర్నూలునుంచి బదిలీచేసేరు. మొదట వారిది ముంగండ అగ్రహారం. నారాయణరావు చాలాకాలంక్రిందట పోలీసు డిపార్టుమెంటులో ప్రవేశించేడు. తన చాకచక్యం ఏమిలేకపోయినా, అదృష్టం పట్టింది. శీతారామరాజు పితూరీలో బాగా పనిచేసేడు. ఆదెబ్బతో సర్కిల్ ఇనస్పెక్టరయ్యేడు. తిరిగీ మహాత్మునిధర్మమా అని అసహాయోద్యమం వచ్చింది. నారాయణరావు అదృష్టరేఖ బయలుబడ్డది. చేయించిన లాఠీచార్జీలనీ వాటినీమెచ్చి దొరతనంవారు వెంటనే డిప్యూటీ సూపరెంటెండెంటు పదవిచ్చేరు. కొంతకాలం కర్నూలులో ఉంచి, అక్కడినుంచి పర్లాకిమిడికి బదిలీచేసేరు.

నారాయణరావుగార్కి కుమారులు కలగలేదు గాని కన్యాదానాలుచేసి తరించడానికి వీలుగా నలుగురు కూతుళ్ళు పుట్టేరు. పెద్దకుమార్తెకు వివాహం జరిగింది. అల్లుడు రాజమండ్రీ ట్రైనింగ్ కాలేజీలో లెక్చరరుగా ఉన్నాడు. రెండవపిల్ల కింకా పెళ్ళికాలేదు. 13 ఏళ్ళున్నాయి. పిల్ల చాలఏపైంది. ఇంతవరకూ దూరదేశాల్లో ఉండడంచేత తగినసంబంధం కుదరలేదు. అమ్మాయిని మెట్రిక్యులేషన్ వరకూ చదివిద్దామని నారాయణరావుగారి తలంపు. కాని ఆబిడ్డ నాలుగోఫారంలో చదువుతూ ఉండగానే, ఆయనగార్కి బదిలీ అయింది.

పర్లాకిమిడిలో చార్జిపుచ్చుకున్నాక, సర్క్యూటు బైల్దేరాడు నారాయణరావు. రామనగరాన్కి దగ్గరగానున్న కొత్తూరు గ్రామంలో ఏదో ఖూనీజరిగింది. అంచేత ఆకేసువిషయంలో వెళ్ళాలిసొచ్చింది. క్రొత్త సూపరింటెండెంటు వేగినాటివాడనగానే అగ్రహారస్థుల భుజాలు పొంగిపోయేయి. అందులోనూ వెంకటేశం భుక్త హడావిడి చెప్పనక్కరలేదు. ఇంటివద్ద తగిన ఏర్పాట్లన్నీచేసి ఉదయాన్నే కొత్తూరు వెళ్ళేడు. ఆ రోజునే 10 గంటలకల్లా కారులో నారాయణరావుగారు కొత్తూరులో మఖాంచేసేరు. కేసువిషయం బాగా విచారణచేసేరు. ముద్దాయీలను లాకపులో పెట్టేరు... వెంకటేశం భుక్త అసలే అగ్రహారపు పిరికిపంద: దొరగార్ని (నారాయణరావుగార్ని) చూడగానే అతని ప్రాణాలు లేచిపోయేయి. ఎలాగైతేనేం, ధైర్యం చిక్కబట్టి, నమస్కారంచేస్తూ, నారాయణరావుగారితో, తానెవరైనదీ, ఏంపనిమీదొచ్చిందీ, మనవి

చేసుకున్నాడు. ఏం ఉన్నా లేకపోయినా, వేగినాటు వాడు తిండికి వెనకతియ్యడు. ఒకడి కింత పెట్టినా, తా నింతతిన్నా ఆ శాఖవాళ్ళనే ముందుగా చెప్పాలన్నారు పెద్దలు. అందులో చేరినవాడే మన నారాయణరావు. మంచి ఘనాపాఠీ. తిరిగి చాలారోజులకు, అగ్రహారం భోజనం సంప్రాప్తం అయినందుకు చాలా సంతోషిస్తూ వెంకటేశంచేసిన ఆహ్వానాని కంగీకరించాడు. ఇద్దరూ కారెక్కి రామనగరం వెళ్ళేరు...

నారాయణరావు రామనగరంలో అడుగుపెట్టిం దగ్గరనుంచీ ఆలోచనలన్నీ కొమార్తె వివాహవిషయమై పరిపరివిధాల పరిగెత్తాయి. ఇంత పెద్దఉద్యోగం చేస్తూ, తీరా "ఎత్తెత్తికాలేసి, ఎంగిలాకుల్లో పెట్టే డన్నట్లు," పల్లెటూరి సంబంధమా చెయ్యడం అని ఒక పెద్ద ఆందోళన. "పల్లెటూరైతే నేం? ప్రక్కను వంశధారనది-స్వచ్ఛమైన కంపులేని గాలి - ఆరోగ్యమైన స్థలం. కాస్తకలిగిన పెద్దకొంపలో పడేస్తే బిడ్డ సుఖపడుతుంది" అని వేరే ఆలోచన. ఇలాఉంటూఉండగానే వెంకటేశంగారింట్లో బస, వారి ఇల్లూ, వైభవం, పాడిపంటా, సిరీ, సంపదా, చూడ్డం తటస్థించింది. ఆలస్యం అమృతంవిషం అని ఇంక ఊరుకుంటే ఈ తరుణం పోతుందని నారాయణరావు అనుకున్నాడు.

భోజనాలయాయి. తాంబూలాలు వేసుకుంటూ సూపరెంటెండెంటుగారూ, తదితర గ్రామంలో ఉండే పెద్దలూ వసారాలో కూర్చున్నారు. వెంకటేశం భుక్త మోటారుడ్రైవరుకు దగ్గిరుండి భోజనంపెట్టిస్తున్నాడు. ఇదేసమయం అని నారాయణరావు - పోలీసుపిల్ల గనుక- వెంకటేశంభుక్తయొక్క ఆస్తి వివరాలు సంగతీ వాకబుచేసేడు. కుర్రాణ్ణితాను భోజనసమయంలోనే చూశాడు, తృప్తిపడ్డాడు.

మధ్యాహ్నం మూడుఘంటలైంది. "భావగారూ! సెలవిప్పించండి. శీఘ్రకాలంలోనే ముహూర్తం ఏర్పాటుచేయిస్తాను. మీరూ మీప్రయత్నాలు చేయించండి."—అని నవ్వుతూ అన్నాడు నారాయణరావు కారెక్కుతూ.

"తమవంటివారు కోరడం, మాలాంటివాళ్ళు కాదనడం ఉంటుందా? బావగారూ! ఇంతకూ తమబోటి పెద్దలతో సంబంధబాంధవ్యాలు జరుపడమనేది చాలా పెద్దమాట" అంటూ ఏవో పల్లెటూరు మర్యాదాగా మాట్లాడాడు వెంకటేశంభుక్త.

ఒకాదివారంనాడు తనకూతురు సులోచననూ, భార్య సూర్యకాంతాన్నీ తీసుకొని కారులో రామనగరం వెళ్ళి వియ్యాలవారికి చూపించేడు. ఊళ్ళో ఉన్న అమ్మలక్కలంతా వెంకటేశంభుక్తదే అదృష్టం అన్నారు. బంగారంబిలుకలాంటి కోడలు దొరికింది కామమ్మకన్నారు. నరిశిగాడి భుజాలు పొంగిపోయేయి తనకు కాబోయ్యే భార్యనుచూసి.

* * * *

వివాహమైన రెండు నెల్లకే సులోచన పెద్దమనిషైంది. వెంటనే రామనగరం ఖబురువెళ్ళింది. వెంకటేశంభుక్త తోటలోఉన్నాడు. ఈఖబురు తెలియగానే యింటికొచ్చి, ఆడవాళ్ళతో ఆలోచించి, నీళ్ళనాడే పునస్సంధానాని కేర్పాటుకావించమని కోరుతూ వియ్యంకునిపేర జవాబువ్రాసి పంపేడు. ఎలాగో అయిపోయింది. సులోచన అత్తవారింటికొచ్చింది.

సులోచన చాల సౌందర్యవంతురాలు, చదువుకున్నది. తండ్రితోపాటు నాల్గుదేశాలు తిరిగింది. షోకులలవడ్డాయి. ఎక్కడలేని పౌడర్లూ చాలవు. సబ్బులూ, వాసననూనెలూ విరివిగా వాడుతుంది. కాళ్ళకు చెప్పులుంటేనేగాని ఇంట్లోనైనా నడిచేబాపతుగాదు.

అత్తవారింటికి పంపేపూర్వం తండ్రి నానా ఉపదేశాలూచేశేడు కూతురికి. అగ్రహారం అయినా జీవనం చాలాబాగుంటుందనీ, ఊరుబైట మంచి తోటలూ, దొడ్లూ ఉండడంవల్ల సాయంత్రం చల్లగాలి అనుభవించ వచ్చుననీన్నీ, మగడు అగ్రహారస్థుడు గనుక తనచెప్పుచేతల్లో మెలుగుతాడనీ, అంచేత తన కత్యంతసుఖంగా ఉంటుందనీ ఇంకా ఏవేవో లాభాలు చూపించాడు. అన్నింటికీ ఊఅన్నదిపైకి సులోచన. మనస్సులో ఏమనుకున్నదో!

* * * *

"సులోచనా, సులోచనా! రావేంవే! ఏటికి

పోయి బిందెడునీళ్ళయినా ఏనాడూ తెచ్చిన పాపాన్ని పోలేదు. ఛీ. ఏంవన్న కోడలివి దాపురమైనావే తల్లీ! ఉదయాన్ని లేచింది మొదలు సాయంత్రందాకా అత్త ముండాకూతురు కష్టపడిపోతూంటే, కాస్తోకూస్తో సాయంచేద్దామన్న బుద్ధి పుట్టలేదే? ఓసీ, నీచదువు పాడుగానూ! మీ చదువుల్లో అత్తగారిమాటవినొద్దని ఉందా? మాటాడవేంవే? నీనోట్లో పుండుపుట్ట!" అంటూ మొదలెట్టింది కామమ్మ ఉదయాన్నే. ఈ ధోరణంతా శాంతంగావిన్నాది సులోచన. ఆమె కిది వింతగా తోచలేదు. ఏనాడైతే తాను రామనగరం దూళివారి కోడలైందో, అనాటినుంచే తాను వారిచేత నొక పశువుగా చూడబడుతానని అనుకుంది. ఊరు అమ్మలక్కలవలె ముడుకులు దిగని పక్షిమార్కపంచ పదిమూళ్ళది కుడిపైట వేసుకొని, మొగమునిండా పసుపురాసుకొని, దుక్కడబ్బున్నరంత కుంకుంబొట్టు పెట్టుకొని, మెట్టుముడితో ఏటికి నీళ్ళకై వెళ్ళడం తన మతం కాదు. తానిదివరకెన్నడూ అట్లు చేయలేదు సరే కదా అట్టి అనాగరికులమధ్య ఎన్నడూ మెలగలేదు. ఉదయాన్నే లేచి, కాఫీ కాచుకొని త్రాగితే అత్తమామలు గుసగుసలాడేవారు. ఇంక, తనే అని నమ్ముకున్న భర్త ఒట్టి అగ్రహారపుపెయ్య. బ్రాహ్మణార్థములు తప్ప వేరొండుపని చేతగాదు. ఇంట్లో ఏవైపుచూచినా, తన కసహ్యంగానే ఉంది. ఇంకా యింట్లో కాపురం ఎట్లానా అనిపించింది:

ఏంవైనా సరే తన అలవాట్లుమానలేదు. అమ్మలక్కల గుసగుసలకు లక్ష్యంచెయ్యలేదు. ఉదయం కాఫీ త్రాగినతరువాత, తా నేమాసపత్రికసంచికనో చదువుకుంటూ ఉండేది. తన వాయిల్సుచీరలు, తన పోకడలూ మానలేదు. సాయంత్రం 5 గంటలకు తప్పనిసరిగా ఏటి ఒడ్డునున్న తోటలోకి చల్లగాలికై పోతూండడం, అక్కడ కాస్సేపు ప్రకృతిసౌందర్యం ఆనందిస్తూ, మధ్యమధ్య తన ఒంటరితనానికి కంట తడిచేసుకుంటూ దినాలు వెళ్ళబుస్తూ ఉండడం. మనిషన్నది ఎన్నిరోజు లోరుస్తుంది?

కామమ్మకు కోడలిసంగతేమి బోధపడలేదు. ఇంట్లో అటున్న చీపురుకట్ట యిటైనా పెట్టదు. తనగోలేతంది. ఇంకాపోనీ, చేస్తేచేసింది లేకపోతేలేదు, కొడుకూ కోడలైనా సుఖంగా కాపురంచేస్తూన్నారా అంటే అదీలేదు—నరిశిగాడు పాపం ఎప్పుడూ వాకట్లోనే మంచంవేసుకొని పడుకుంటాడు. "ఏంరా? బాబూ, ఇంట్లోకివచ్చి గదిలో పడుకోరా, పైని చలిగా ఉందీ" అంటే "ఒద్దే, అమ్మా! యిక్కడ చల్లగా ఉంటుంది. గదిలో గాలి వెయ్య"దంటాడు.

తానేటికి నీళ్ళకై వెళితే, నీళ్ళరేవున చేరిన ఊరిఆడంగులు, "మీ కోడలు రాలేదేం వో, కామవ్వా?" అంటారు.

"పాసెలెత్తూ చదువుకున్న కోడలు నీళ్ళుతెస్తుందా? మెరుగ్గా యింట్లో తిరుగుతూ ఉంటేనే కామవ్వ కడుపునిండుతుంది, ఆపిల్లచేత పనిచేయిస్తుందా?" అని పొరుగు రామారావుధాన్లుగారి భార్య వెక్కిరింపు.

"నరిశిగాడికి రాకపోయినా వాళ్ళ సులోచన బాగా ఇంగ్లీషు మాట్లాడుతుందట; మొన్న మాతమ్ముడు విజయనగరంనుంచి శెలవులకొచ్చినపుడు చెప్పేడు. నీకెలా తెలుసునురా అంటే 'నేనూ ఆపిల్ల ప్రతిరోజూ సాయంత్రం తోటలోకూచుని మాట్లాడేవాళ్ళం' అని అన్నాడు. సులోచన మాట్లాడితే అచ్చ దొరసాని మాటల్లాగా ఉంటాయిట" అంటుంది నేమాని వారి సూరీడు. ఈవిధంగా పైకీవెళ్ళితే తలవంపులు. ఇంట్లో కోడలిచేత తిరస్కరింపులు. ఇలా బాధపడుతూంది కామమ్మ.

వెంకటేశంభుక్తకు బుద్ధొచ్చింది. పట్నవాసంసంబంధం కావాలని బిర్రబిగిసి మేనరికంమానినందుకు బాగా తగినశాస్తి అయింది. చూసింది, చూసింది సులోచన ఒకరోజున తండ్రి కొక ఉత్తరంవ్రాసి తక్షణం తన్ను తీసికెళ్ళమంది. మరుక్షణం ప్రత్యక్షంఅయింది కారు. సులోచన తన పెట్టెబేడాతీసుకొని పర్లాకిమిడి వెళ్ళింది—పదిహేనురోజులైనాక శ్రీదూళి వెంకటేశంభుక్తగారిపైన క్రిమినల్ కేసుదాఖలైంది—తండ్రీ కొడుకులు ముద్దాయిలూ—పట్నవాస సంబంధం బాగా...

—టి. ఎస్. రాములు, బి ఏ.